

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน
อำเภอพนมสารคามเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)
โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากร
- 3.2 วิธีดำเนินการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 แผนการดำเนินงาน

3.1 ประชากร

3.1.1 กองทุนสวัสดิการชุมชน ในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

3.1.2 กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ใน 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะขนุน ตำบลหนองยาว ตำบลหนองแห่น
ตำบลบ้านซ่อง ตำบลพนมสารคาม ตำบลท่าถ่าน ตำบลเมืองเก่า ตำบลเขาหินซ้อนและ 3 เทศบาล
ได้แก่ เทศบาลเกาะขนุน เทศบาลพนมสารคาม เทศบาลเขาหินซ้อน รวมจำนวน 305 กลุ่ม
และผู้ใหญ่บ้าน กำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล และแกนนำกลุ่มสวัสดิการชุมชนระดับตำบล

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- 3.2.1 การศึกษาบริบททั่วไปของพื้นที่
- 3.2.2 การศึกษาจำนวนและรูปแบบของกลุ่มต่างๆในพื้นที่ทุกรูปแบบ
- 3.2.3 การศึกษาจำนวนและประเภทของผู้ยากลำบากในพื้นที่ศึกษาและจัดทำเป็น
ฐานข้อมูล
- 3.2.4 การวิเคราะห์บริบทชุมชนเชื่อมโยงกับข้อมูลการศึกษากลุ่มกองทุนสวัสดิการ
ชุมชน

3.2.5 การจัดเวทีประชาคมในระดับตำบลเพื่อค้นหาแกนนำในชุมชนและรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆถึงความเป็นไปได้และแนวทางการบูรณาการกองทุนต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ยากลำบากในชุมชน

3.2.6 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ/ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง/ตัวแทนผู้บริหารกองทุนจัดทำ (ร่าง) รูปแบบการบูรณาการกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอพนมสารคาม

3.2.7 การประชุมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อกำหนดกรรมการดำเนินงาน

3.2.8 การสร้างและทดลองเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายฯ ในพื้นที่ เพื่อการดูแลจัดสวัสดิการสังคมสำหรับประชาชนกลุ่มผู้ยากลำบากในพื้นที่โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงมีพระชนม์มายุครบ 80 พรรษา ตามศักยภาพ และทุนทางสังคมของชุมชน

3.2.9 การจัดเวทีประชาคม เพื่อนำเสนอ (ร่าง) รูปแบบการบูรณาการกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอพนมสารคามและระดมความคิดเห็นในการดำเนินงานเพื่อหนุนเสริมกันระหว่างกองทุนในเครือข่าย

3.2.10 การสังเคราะห์บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานในพื้นที่

3.2.11 การสรุปรูปแบบการบูรณาการกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอพนมสารคาม (ที่เหมาะสมกับกองทุนสวัสดิการชุมชนในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา) และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.3.1 การศึกษาจำนวนกลุ่มสวัสดิการ รูปแบบ วิธีการบริหารจัดการของกลุ่มสวัสดิการในชุมชน คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยคณะผู้วิจัยได้แก่

- 1) แบบสอบถามผู้ใหญ่บ้าน / ประธานชุมชนเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลกลุ่มต่างๆ
- 2) แบบสอบถามประธานกลุ่มเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มต่างๆ
- 3) แบบสรุปข้อมูลกลุ่มสวัสดิการชุมชน
- 4) แบบสรุปข้อมูลผู้ยากลำบากในพื้นที่

3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มสวัสดิการต่างๆ

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่ม ประธานเครือข่ายหรือผู้นำที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้กลุ่มสวัสดิการที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมโดยกลุ่มสวัสดิการที่มีการสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวได้มาจากการสังเคราะห์จากแบบสอบถามโดยพิจารณาจากกลุ่มที่มีศักยภาพของต้นทุนเดิม มีระบบการบริหารจัดการและเครือข่ายการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

3.3.3 เพื่อศึกษาแนวคิดและทรรศนะของกลุ่มสวัสดิการในชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ยากลำบากในชุมชนและแนวทางในการบูรณาการกองทุนช่วยเหลือผู้ยากลำบาก คณะผู้วิจัยได้ทำการจัดประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้นำชุมชนได้แก่ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประธานกลุ่มสวัสดิการชุมชนโดยใช้กระบวนการเทคนิคบัตรความคิด (Card Technique)

3.3.4 การประชุมระดมความคิดเห็นระดับอำเภอโดยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

กระบวนการเทคนิคบัตรความคิด (Card Technique) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1) องค์ประกอบของเทคนิคบัตรความคิด

1.1) ผู้เอื้อกระบวนการกลุ่ม

1.2) กฎกติกาของกลุ่ม

1.3) อุปกรณ์ ได้แก่

1.3.1) กระดาษฟลิปชาร์ต

1.3.2) กระดาษกาว่น / วิธีม้วนกระดาษและติดกระดาษ

1.3.3) บัตรความคิด

1.3.4) ปากกาเคมี

1.3.5) กระดาษ/ผนังสำหรับติดกระดาษ

1.3.6) ตะกร้าอุปกรณ์

2) กฎ/กติกาในการใช้เทคนิคบัตรความคิด

2.1) ทุกความคิดมีคุณค่า

2.2) ไม่ฆ่าความคิดใคร

2.3) ไม่มีความคิดใครผิด ใครถูก

2.4) ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน

2.5) เขียนบัตรความคิดทุกคน

2.6) 1 คน 1 บัตรความคิด

3) วิธีการของเทคนิคบัตรความคิด

- ก) แต่ละคนคิด/เขียนบัตรความคิด (ระดมความคิด)
- ข) ให้แต่ละคนคัดเลือกความคิดให้เหลือ 3 ความคิด
- ค) นำความคิดมารวมกันแล้วเลือกความคิดที่เป็นมติกลุ่มไปติดบอร์ด(จัดกลุ่ม)
- ข) จัดกลุ่มความคิดของกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มใหญ่โดยถามสมาชิก(หัวข้อ/ตั้งชื่อ)
- ค) ให้สมาชิกทบทวนข้อสรุป/ยืนยันการจัดกลุ่มความคิด (ไต่ตรอง)
- ง) นำไปพิมพ์เป็นรายงานการประชุม
- จ) จัดเรียงลำดับการดำเนินการก่อน-หลัง ตามลำดับ

3.4 แผนการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเน้นการปฏิบัติการในพื้นที่หลัก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมระดับตำบล การประชุมระดับอำเภอและการทดลองใช้ผลการวิจัยในพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งมีดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการในพื้นที่ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สื่อ/เทคนิคที่ใช้	การดำเนินการ
1) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน และข้อมูลสถานการณ์ ผู้ยากลำบากในพื้นที่	การศึกษาบริบททั่วไปของพื้นที่	นักวิจัยที่รับผิดชอบแต่ตำบล	- ศึกษาเอกสาร - ศึกษาสภาพการณ์ สังเกตการณ์ในพื้นที่	มี.ค.-เม.ย. 2550
	การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวม ข้อมูล	นักวิจัยจาก ศสว./พมจ. และ มรร.	- ประชุมร่างกรอบแบบสอบถาม - ออกแบบและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล - ทดลองใช้แบบสอบถามกับผู้นำชุมชน	เม.ย. 2550 - ประชุมนักวิจัย
	การศึกษาจำนวนและรูปแบบ ของกลุ่มต่างๆ และสถานการณ์ ผู้ยากลำบากในพื้นที่	- หัวหน้าส่วนราชการระดับ อำเภอ - ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน - ประธานกลุ่ม - อบต.	- ชี้แจงโครงการแก่หัวหน้าส่วนราชการ ระดับอำเภอ - ศึกษาจำนวนกองทุนโดยการสอบถาม ผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้วย แบบสอบถาม - ศึกษารูปแบบของกองทุนโดยการ สอบถามประธานกลุ่มด้วยแบบสอบถาม และสัมภาษณ์โดย อพม. - ฐานข้อมูลชุมชนและสอบถามผู้นำชุมชน	พ.ค.-มิ.ย. 2550 - ประชุมหัวหน้าส่วน - สอบถามเวทีประชุม กำนันผู้ใหญ่บ้าน - ชี้แจงการเก็บข้อมูล แก่ อพม. *นักวิจัยติดตามและ ตรวจสอบข้อมูล

หมายเหตุ : ศสว.1 หมายถึง สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1

พมจ. หมายถึง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา

มรร. หมายถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินงาน (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สื่อ/เทคนิคที่ใช้	การดำเนินการ
การวิเคราะห์บริบทชุมชน เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ศึกษา กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน	การวิเคราะห์บริบทชุมชน	นักวิจัยในแต่ละพื้นที่ตำบล	- วิเคราะห์เชิงสถิติและการบรรยาย	ม.ย. -ก.ค.2550
	เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ศึกษา	ร่วมกับนักวิจัย สสว.1 , พมจ.	- ประชุมนักวิจัยเพื่อกำหนดกรอบการวิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคในการเก็บข้อมูล	-ประชุมนักวิจัย
กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน	ประชุมเตรียมการ	-นักวิจัย สสว.1 พมจ. มรร.	- ประชุมนักวิจัยเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการในแต่ละพื้นที่	-ประชุมนักวิจัยในพื้นที่
	และผู้ประสานงานในพื้นที่		- ทำแผนปฏิบัติการในพื้นที่ร่วมกับนักวิจัย	-ประชุมร่วมกับนักวิจัย
2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอที่มีอยู่อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่	การจัดเวทีประชาคมระดับตำบลเพื่อนำเสนอร่างรูปแบบการบูรณาการกองทุนสวัสดิการชุมชนและรับฟังความคิดเห็นประชาชน	- หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	- นำเสนอแผนปฏิบัติการในพื้นที่แก่หัวหน้าส่วนราชการอำเภอพนมสารคาม	-ชี้แจงแผนปฏิบัติการ แก่นายอำเภอ -ประชุมเตรียมการ
		- ผู้นำชุมชน	- ประชุมเตรียมการก่อนจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับตำบล	
		- ประธาน/ผู้แทนกลุ่ม	เวทีประชาคมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับตำบล ตำบลละ 1 ครั้ง จำนวน 8 ตำบล 3 เทศบาล	ส.ค.- ก.ย. 2550
				- จัดเวทีประชาคมระดับตำบล

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินงาน (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สื่อ/เทคนิคที่ใช้	การดำเนินการ
3) เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ ให้พัฒนาเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ	การจัดประชุมเพื่อค้นหาแกนนำในชุมชนและรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆถึงความเป็นไปได้และแนวทางการบูรณาการกองทุนต่างๆเพื่อช่วยเหลือผู้ยากลำบากในชุมชน	-ผู้ทรงคุณวุฒิ -ผู้แทนระดับอำเภอ -นักวิจัย	ประชุมร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ณ ห้องประชุมโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย	ต.ค. – พ.ย. 2550
4) เพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของเครือข่ายสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	การค้นหาผู้ยากลำบากและทดลองรูปแบบการบูรณาการเครือข่ายในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ยากลำบากในพื้นที่	- ผู้ยากลำบากในชุมชน - กลุ่มสวัสดิการในชุมชน	ดำเนินกิจกรรมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวโรกาสทรงพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา	พ.ย. 2550
	การสังเคราะห์บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานในพื้นที่ การสรุปรูปแบบการบูรณาการกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น	- คณะผู้วิจัยทุกส่วน - เครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ - คณะผู้วิจัย	ประชุมนักวิจัยมรร.และ นักวิจัยพมจ.	ธ.ค. 2550